

"Alla är olika, men alla behövs, alla är viktiga"

En kvalitativ studie om förskollärarens upplevelser på utmaningar och möjligheter för inkluderande undervisning av barn i behov av särskilt stöd.

Författare

Sara Sand och Pernilla Andersson

Akademien för utbildning, kultur och kommunikation
Pedagogik
Självständigt arbete – förskole pedagogiskt område
Grundnivå, 15hp.

Handledare: Marie Kvarnryd
Examinator: Anne Lillvist
Termin: HT23 År 2023

Akademien för utbildning
kultur och kommunikation
Termin 7 År 2023

SJÄLVSTÄNDIGT ARBETE
Kurskod PEA098 15hp

SAMMANFATTNING

Syftet med denna studie är att synliggöra förskollärares upplevelser av möjligheter och utmaningar för inkludering av barn i behov av särskilt stöd. Vi har genom semi-strukturerade intervjuer synliggjort vad åtta förskollärare upplever är utmaningar att inkludera barn i behov av särskilt stöd. Denna studie påvisar att förskollärare upplever att det saknas resurser, barngrupperna är för stora samt att förskollärarna anser att tiden inte räcker till för att hinna med att inkludera barn i behov av särskilt stöd. Förskollärarna menar att möjligheter till inkludering av barn i behov av särskilt stöd ansågs främst vara när olikheter synliggjordes och fick en naturlig del i vardagen på förskolan.

Nyckelord: attitudes, challenges, Child, include, possibilities, preschool preschoolteacher, Specialeducation

Innehållsförteckning

Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställningar	1
1.2 Uppsatsens disposition	2
2 Bakgrund	2
2.1 Barn i behov av särskilt stöd.....	3
2.2 Inkluderande undervisning	3
2.3 Den teoretiska utgångspunkten	3
2.4 Vad är ett perspektiv?	4
2.5 Kompensatoriska perspektivet.....	4
2.6 Kritiska perspektivet	4
2.7 Dilemma perspektivet.....	5
2.8 Tidigare forskning	5
2.8.1 Möjligheter för inkludering av barn i behov av särskilt stöd.....	5
2.8.2 Utmaningar för inkludering av barn i behov av särskilt stöd.....	7
2.8.3 Sammanfattning av tidigare forskning.....	8
3 Metod.....	8
3.1 Litteratursökning	9
3.2 Forskningsdesign	9
3.3 Urval.....	10
3.4 Procedur.....	10
3.5 Forskareetik och etiska överväganden.....	11
3.6 Kvalitativ dataanalys.....	12
3.7 Studiens kvalitet	12
4 Resultat och analys	13
4.1 Möjligheter.....	14
4.1.1 Analys av resultat av möjligheter	17
4.2 Utmaningar.....	18
4.2.1 Analys av resultat av utmaningar	20
4.3 Sammanfattning av resultat	21
5 Diskussion	22
5.1 Slutsats.....	23
5.2 Metoddiskussion	24

5.3	Förslag till vidare forskning.....	25
6	Referenslista.....	26
7	Bilagor.....	5

Inledning

En förskola med god kvalité arbetar för att inkludera alla barn vilket även innebär barn i behov av särskilt stöd. Läroplanen (2018) framhåller att en kvalitativ förskola bör inkludera och ge varje barn förutsättningar att känna sig trygga, ha roligt och få en utveckling och lärande utifrån barnens individuella behov. Vi studenter har uppmärksammat när vi varit ute i förskolor under vår verksamhets förlagda undervisning att inkludering av barn i behov av särskilt stöd, upplevdes av förskollärare vara en stor utmaning. Vår intention med studien är att belysa förskollärares upplevelser av inkludering av barn i behov av särskilt stöd, och därmed bidra med ny kunskap till blivande förskollärare, eftersom läroplan för förskolan framhäver att:

“Arbetslaget ska uppmärksamma samt ge ledning och stimulans till alla barn samt särskilt stöd till de barn som av olika skäl behöver det i sin utveckling”. (Lpfö18, 2018, s. 15)

I en treårig studie som i uppdrag från regeringen granskade förskolans kvalité och målpuppfyllelse lyftes vikten av förskollärares kompetens, tillgång till resurser, mindre barngrupper och fler utbildade förskollärare som en viktig del i att bli en kvalitativ förskola. Studien påvisar också att förskolan behöver ha en gemensam syn för hur barn i behov av särskilt stöd ska inkluderas i förskolan (Skolinspektionen, 2018).

I flera studier poängteras att kvalitativ förskola innebär utvecklingsarbete med välutbildade förskollärare som arbetar för att bidra till alla barns delaktighet, inkludering, bättre skolresultat samt minska risken för social utsatthet. Vidare synliggör studierna att forskning kring en inkluderande förskola är ett område som behöver utvecklas mer (Nilsson & Wiedel, 2018; Tallberg Broman, Vallberg Roth, Palla & Persson, 2015; refererat från Nilsson & Wiedel, 2018; Palla, 2020). Utifrån tidigare forskning lyfter förskollärare att det är utmaningar till inkludering av barn i behov av särskilt stöd. Förskollärares arbete ska utgå från läroplanen, men det upplevs vara stora utmaningar då kunskaper att tillgodose barn i behov av särskilt stöd till viss del saknas. Studiens syfte är ett relevant och ett aktuellt område att undersöka då vi vill synliggöra förskollärares upplevelser till inkludering av barn i behov av särskilt stöd.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet är att undersöka förskollärares upplevelser av arbetet med inkludering av barn i behov av särskilt stöd i förskolan.

Frågeställningar

Vilka möjligheter och utmaningar upplever förskolläraren i arbetet för att inkludera barn i behov av särskilt stöd?

1.2 Uppsatsens disposition

Vi har delat uppsatsen i sju kapitel.

I kapitel två beskrivs bakgrunden till denna studie, våra begrepp som är relevanta i studien, samt studiens teoretiska utgångspunkt och tidigare forskning.

I kapitel tre beskrivs metod delen, litteratursökning, forskningsdesign, urval, procedur, forskareetik samt vilka etiska överväganden. Här diskuteras även studiens kvalitet.

I kapitel fyra beskrivs resultat och analys, studiens diskussion och avslutas med en slutsats. Kapitel fyra beskriver även förslag på vidare forskning.

Kapitel fem är referenslistan

Kapitel sju är våra bilagor som inkluderar missivbrev och frågeformulär

2 Bakgrund

I det här kapitlet förklaras vad vi menar med barn i behov av särskilt stöd och inkluderande undervisning som är viktiga begrepp i denna studie. Palla (2021) menar att begreppet specialpedagogik är viktig, men att begreppet inte är etablerat inom förskolans verksamhet. Palla menar att *inkluderande undervisning* och *särskilt stöd* är begrepp som ändå finns under specialpedagogiken som synliggörs i Lpfö18 som belyser att:

“Alla barn ska få en utbildning som är utformad och anpassad så att de utvecklas så långt som möjligt. Barn som tillfälligt eller varaktigt behöver mer stöd och stimulans ska få detta utformat utifrån sina egna behov och förutsättningar” (Lpfö18, s.6).

Under rubriken teori beskrivs begreppet perspektiv, sedan lyftes Nilhoms kompensatoriska, kritiska och dilemmaperspektiv.

Nilholm (2018) menar att en inkluderande skola kan jämföras med en skola för alla. Vi anser att begreppet en skola för alla även går att applicera på förskolan, eftersom för(skolan) ska vara inkluderande för alla barn. Även miljön ska anpassas utifrån barnens behov och förutsättningar, Nilholm menar att en bra miljö innebär mer än att bara undervisa barnen. Nilholm menar genom att anpassa miljön efter barnens behov och förutsättningar underlättar för barnen att utvecklas och läras. Det går i enlighet med vad som lyfts i förskolans läroplan, att förskolan ska anpassa miljön och ge varje barn förutsättningar till utveckling och lärande utifrån behov (Lpfö18,2018).

Vår studie utgår från förskollärares upplevelser på möjligheter och utmaningar av arbetet för att inkludera barn i behov av särskilt stöd, därför anser vi att Nilholms perspektiv passar vår studie.

Under sista rubriken hittar ni tidigare forskning som är relevant för denna studie.

2.1 Barn i behov av särskilt stöd

Palla (2021) skriver att begreppet specialpedagogik inte benämns i Lpfö18, dock kan begrepp som särskilt stöd uppmärksammas i läroplanen som påtalar att

“Förskolan ska särskilt uppmärksamma barn som av olika anledningar behöver mer ledning och stimulans eller särskilt stöd” (Lpfö18, 2018, s. 6).

I denna studie utgår vi från begreppet barn i behov av särskilt stöd, i begreppet ingår alla barn som av olika anledningar behöver anpassningar för att kunna delta i undervisningen på förskolan. Undervisningen anpassas och utgår från barnens villkor, behov och förutsättningar. Lundqvist (2018) menar att använda begreppet barn i behov av särskilt stöd kan problematiseras, det kan tolkas att begreppet enbart innebär barn som har funktionsnedsättning eller diagnos, men att pedagoger inte ska bortse från att barn kan behöva anpassningar och stöd utan att ha en diagnos eller funktionsnedsättning.

2.2 Inkluderande undervisning

Lundqvist (2018) framhäver att inkluderande undervisning innebär mer än att barn i särskilt behov och barn utan behov får undervisning i samma klass, Lundqvist menar att inkluderande undervisning är mångsidig. Inkluderande undervisning kan ses ur flera perspektiv, det innebär bland annat att förskollärare ska bidra till att undervisning anpassas och bearbetas för att varje barn får en social gemenskap, rutiner och kamratskap. Barnen lär och utvecklas utifrån varje barns förutsättningar och behov. Inkluderande undervisning kan problematiseras när inkludering kan ställas mot begreppet exkludering, då barn i behov av särskilt stöd får sin undervisning åtskild från andra barn. Lundqvist menar att barn som är i behov av särskilt stöd kan uppfattas bli exkluderade när dem får sin undervisning på enskilt håll, även om förskollärares mening är att inkludera barnet utifrån barnets behov och förutsättningar (Lundqvist, 2018). En förskollärare kan välja att undervisa barn enskilt när barnet exempelvis uppfattats stökigt och utåtagerande, då förskolläraren vill förebygga att barnet blir utåtagerande genom att undvika dessa situationer. En förskollärare kan även välja att enskilt undervisa barnet när barnet har behov av mindre sammanhang och inte fungerar i sociala samspelet (Gerland & Aspeflo, 2015).

2.3 Den teoretiska utgångspunkten

Här beskrivs Nilholms (2020) tre perspektiv, det kompensatoriska, det kritiska och dilemmaperspektiven, som passar denna studie. Perspektiven hjälper oss att analysera förskollärarnas upplevelser på utmaningar och möjligheter att inkludera barn i behov av särskilt stöd.

2.4 Vad är ett perspektiv?

Nilholm (2020) beskriver begreppet perspektiv att pedagoger kan se och tolka samma sak på olika sätt. Att vi använder begreppet pedagoger i beskrivningen ovan är för att vår studie utgår från verksamma pedagoger i förskolan.

Nilholms tre perspektiv, det kompensatoriska, det kritiska och dilemma perspektiven är relevanta utifrån studiens syfte och frågeställningar, eftersom studien belyser förskollärares upplevelser till inkludering av barn i behov av särskilt stöd.

2.5 Kompensatoriska perspektivet

Nilholm (2020) beskriver att kompensatoriska perspektivet har sin grund i medicinspsykologisk tradition, vilken Nilholm menar att detta perspektiv dominerar inom medicin och psykologiska forskningar som är grunden för specialpedagogiken. I kompensatoriska perspektivet menar Nilholm att barnets brister står i centrum, det är genom normal pedagogik som det synliggörs vad barnen saknar för att uppnå en utveckling. Med normal pedagogik menar Nilholm den ordinära pedagogiken som utförs i ordinära skolan. När normala pedagogiken inte räcker till, menar Nilholm att pedagoger anser att barnen inte utvecklas normalt. I kompensatoriska perspektivet lyftes vikten av att se barnens brister och sätta barnen i olika problemgrupper. I perspektivet ses barnens brister som ett problem, diagnostisering blir central för att uppnå grupperingar av barnen med samma problematik (Nilholm, 2020).

2.6 Kritiska perspektivet

Nilholm (2020) lyfter att kritiska perspektivet vill ge varje barn förutsättningar utifrån varje enskilt barns behov. Perspektivet är kritisk till begreppet specialpedagogik då det anses kategorisera och nedvärdera barn som avvikande, vilket kan bidra till en föreställning av att barn kan ses som normal eller onormal. Vidare beskriver Nilholm att perspektivet hävdar att själva begreppet specialpedagogik kan problematiseras, begreppet kan ses inrymma möjligheten till tolkning att något kan vara normalt eller onormalt. Nilholm lyfter att barn med funktionsvariation eller som av någon anledning inte befann sig inom normen, blev extra synliga och särbehandlades eller exkluderades i skolan. Vidare skriver Nilholm att en skola för alla skulle kunna liknas med inkluderande skola, då en skola för alla innebär att alla barn ska inkluderas i den vanliga undervisningen, inget barn ska särskiljas, undervisningen bör anpassas så den fungerar för alla barn.

Inom kritiska perspektivet anses inte barnens egenskaper eller bristande kunskaper vara anledningen till ett behov av specialpedagogisk insats. Nilholm lyfter att perspektivet snarare hänvisar att specialpedagogiken har sin grund i sociala sammanhang. I kritiska

perspektivet anses diagnostisering som en nackdel för barnet, att en diagnos innebär att inte skolsystemet behöver förändras, eftersom en diagnos innebär att det är barnen som brister och inte skolan som misslyckas. I kritiska perspektivet menar Nilholm snarare att det är skolan som behöver förändras när ett barns behov inte kan tillgodoses genom ordinära undervisningen. Nilholm menar att inkludering innebär att barnen får rätt undervisning, men även att skolan erbjuder barnen en bra miljö för att bidra till en inkluderande undervisning. Nilholm menar genom att anpassa miljön efter barnens behov och förutsättningar underlättar det för barnen att utvecklas och läras.

2.7 Dilemma perspektivet

Nilholm (2020) beskriver att dilemmaperspektivet ligger till grund från kritik från kritiska perspektivet och att det handlar om att det finns ett dilemma kring hur utbildningssystemet ser ut. Nilholm skriver att det går att se ur två perspektiv, dels ska varje enskilt barn ges förutsättningar till lärande och utveckling utifrån behov, dels ska varje barn ges gemensamma värderingar och kunskaper. Nilholm menar att enbart se till ena sidan av dilemmat blir problematiskt. Ges barnen enbart gemensam utbildning missar pedagogerna att barnen är olika, vilket Nilholm menar kan bli negativt för barnen som har behov av särskilt stöd, samtidigt lyfter Nilholm att enbart fokusera på barnens olikheter kan innebära att vikten av gemensamma behov missas. Nilholm lyfter farligheten med att bara lyfta olikheter, då det kan innebära att barnens olikheter kan ses som ett problem. Nilholm menar att i dilemma perspektivet ska barnens olikheter synliggöras utan att negativt kategorisera och definiera barnen (Nilholm, 2020).

2.8 Tidigare forskning

Tidigare forskning beskrivs i underrubriker som är relevanta för denna studie, utifrån förskollärarens upplevelser på möjligheter och utmaningar till inkludering av barn i behov av särskilt stöd, för att tydliggöra de vetenskapliga texternas innehåll. Tidigare forskning påvisar hur förskollärarna upplever arbetet med inkludering av barn i behov av särskilt stöd, vilket är utifrån studiens syfte och frågeställningar.

2.8.1 Möjligheter för inkludering av barn i behov av särskilt stöd.

Palla (2021) skriver en studie med utgångspunkt från förskole upprorets hemsida, där Palla lyfter 1600 berättelser från förskollärare. Studien lyfter pedagogers utsagor från förskolor, om det pressade läget att inte kunna arbeta för inkludering av främst barn i behov av särskilt stöd. Studien synliggör att möjligheter till inkludering handlar mycket om pedagogers kunskaper, normer, värderingar och engagemang. Studien påvisade även att det är av stor vikt hur pedagoger agerar med barnen, samt hur de samtalar och skriver om barnen för att skapa förutsättningar för inkludering av alla barn i förskolan (Palla, 2021).

Även en internationell studie av Raguindin (2020) framhäver vikten av att förskollärares kompetens, normer och värderingar är avgörande för att inkludera barn i behov av särskilt stöd. Studien visar att barn som av olika anledningar inte kan uttrycka sig kan bli frustrerade om dem bli missförstådda, vilket kan leda till utåtagerande och att barnen kan hamna i utanförskap. Studien redogör, för att minska risken för utanförskap behöver förskolläraren kunskaper för att agera och ge barnen stöd och strategier till ett fungerande socialt samspel. Studien påvisar att inkluderande undervisning bör tydliggöras i styrdokumenterna så att det blir en tydlig och systematisk del av utbildningen.

En annan studie som genom intervjuer med pedagoger på en förskola, synliggjorde hur pedagoger ser på tidiga insatser, vilket stöd från sociala teamet de var i behov av för att implementera tidiga insatser för en inkluderande förskola (Nilsson & Wiedel, 2018). Sociala teamet består av socialpedagoger och specialpedagoger. Genom samverkansforskning med sociala teamet skapas möjlighet där pedagoger får stöd och idéer av specialpedagoger och socialpedagoger i den egna förskolan. Studien framhäver att genom samverkansforskning ges stöd och möjligheter att upptäcka den egna kompetensen, som ska vara till hjälp för att skapa insatser som bidrar till att göra skillnad i den egna förskolan. Studien visar att pedagoger genom stödet från sociala teamet kunde göra skillnad i inkluderingsarbetet, genom att de kände sig trygga och säkra i sin egen grundläggande kompetens inom specialpedagogik och att den tidiga insatsen skapade förutsättningar att utnyttja den (Nilsson & Wiedel, 2018).

I internationella studier av Moua, (2021); Chatzigeorgiadou och Barouta (2021) synliggjordes förskollärares attityder till inkluderande förskola. Studierna beskriver att pedagoger som har personlig eller yrkesverksam erfarenhet, samt har en medvetenhet om barn i behov av särskilt stöd, visar en positiv attityd till inkludering av barn i behov av särskilt stöd. Studierna synliggjorde även att tidigare erfarenheter gav förskollärare mer tålamod och uthållighet till att inkludera barn i behov av särskilt stöd (Moua, 2021; Chatzigeorgiadou & Barouta 2021). Chatzigeorgiadou och Barouta (2021) påtalar att förskollärare anser att inkludera barn i behov av särskilt stöd i all allmän undervisning inte är till fördel för barn som inte har särskilt behov. Förskollärarna påtalar att det är bättre att barn i behov av särskilt stöd delvis ska vara med i allmän undervisning och delvis vara i mindre sammanhang utifrån barnens behov. Studien påvisar dock att barn i behov av särskilt stöd har nytta av inkludering. Studien visar att förskollärares attityd till inkludering av barn i behov av särskilt stöd hänger på förskollärares erfarenheter och engagemang. Studien visar också för att uppnå inkluderande undervisning krävs samsyn, kommunikation, likvärdig planering och gemensamt genomförande.

I en studie av Yazçayir och Gürgür (2021) utförde forskarna semi-strukturerade intervjuer, för att synliggöra förskollärares perspektiv på inkludering av barn i behov av särskilt stöd, genom implementering av resursrum. Resursrum är en stödtjänst där barn

får en inkluderande undervisning i en miljö utanför klassrummet i en mindre grupp. Studien påvisar att resursrum skapar möjligheter för barn i behov av särskilt stöd att få likvärdig undervisning tillsammans med sina kamrater på allmän skola, vilket är en skola för alla, inte en anpassad skola som enbart är för barn med diagnos. Studien lyfter att resursrum bidrar till positiv utveckling och lärande då barn i behov av särskilt stöd får individuell anpassning i mindre sammanhang. Resursrum framställs även ge familjerna en realistisk förväntning på barnen, vilket bidrog till att barnen hade en positiv attityd till skolan då barnen kände sig accepterade. Studien fastslår att förskolan utnyttjar resursrum i låg utsträckning.

Även studien Golloher (2020) framhäver att mindre sammanhang är fördel för barn i behov av särskilt stöd, denna studie påvisar att barnen gjorde en positiv utveckling när barnen fick möjlighet att sitta parvis vid högläsning. Studien utgick från att förskollärare upplevde att det var svårt att inkludera barn i behov av särskilt stöd i gemensam högläsning. Studien gav förskollärarna ett program där barnen skulle få möjlighet att ta till sig högläsning genom olika steg parvis i ledning av förskolläraren. Studien lyfter också att det var förskollärare med specialpedagogutbildning som deltog i studien och att det kunde ha blivit en annan utgång om hade haft enbart förskollärarytbildning.

2.8.2 Utmaningar för inkludering av barn i behov av särskilt stöd.

Tidigare forskning påvisar att förskollärare upplever en pressad situation för att kunna säkerställa en kvalitativ utbildning för alla barn i förskolan. I studien lyfts fram att barn i behov av särskilt stöd främst upplevs inte få dem resurser som krävs utifrån barnets behov och förutsättningar. I studien har många förskollärare redogjort att barn i behov av särskilt stöd ökat i barngrupperna och att det kan bero på att barngrupperna har blivit för stora och det saknas pedagoger (Palla, 2021).

I studier av Zabeli och Gjelaj, (2020); Katitaş och Coşkun (2020) genomförde forskare semi-strukturerade intervjuer med förskollärare, för att synliggöra förskollärares attityder till inkluderande arbetssätt i tidig barndom. Studierna tydliggör att implementera inkludering i förskolan kan gynna barn i behov av särskilt stöd, men att det saknas kompetens och nödvändig erfarenhet för att bidra till inkludering av framför allt barn med grava svårigheter som autism eller down syndrom. Vidare visar studierna att praktisk erfarenhet och strategier saknas för att arbeta med inkludering av barn i behov av särskilt stöd. Studierna synliggör att förskollärare upplever utmaningar med inkluderingsarbetet utifrån miljön som begränsade, saknad av lämplig utbildning, begränsande resurser, för stora barngrupper samt saknaden av stöd för pedagoger (Zabeli & Gjelaj, 2020; Katitaş & Coşkun, 2020).

I en studie av Palla (2011), synliggjordes personalens förhållningssätt genom intervjuer och handledningssamtal med olika pedagoger inom olika förskolor. Hur pedagogers olika förhållningssätt synliggörs i nära samvaro med barnen, är ett resultat som studien

visar utifrån pedagogers oro över barnens beteende och hur de ska förhålla sig för att skapa en inkluderande arbetsmiljö för alla barn. Här synliggörs i studien att det kan bli motstridigt samspråk utifrån innehållet i förskolans uppdrag, pedagoger agerar och hanterar situationer olika, vilket kan bidra till missförstånd och misstolkningar och skapa irritationer i relationerna. Pedagoger har olika syn på omsorg och omvårdnad gentemot planerade aktiviteter och ser inte vikten av känslomässig och kroppslig närhet, att sitta med ett barn i knät kan ge sneda blicka och kommentarer från kollegor (Palla, 2011).

I en studie från Kalifornien visar det att attityder till inkluderande undervisning kunde synliggöra att äldre pedagoger och pedagoger med många års erfarenhet såg större utmaning med inkludering av barn i behov av särskilt stöd, än pedagoger med mindre undervisningserfarenhet (Moua, 2021).

2.8.3 Sammanfattning av tidigare forskning

Utifrån flera forskningsstudier framhävs att kunskap, erfarenhet och utbildning saknades för att bidra till möjlighet att inkludera barn i behov av särskilt stöd. Nilsson och Wiedel (2018) påvisar i sin studie att samverkansforskning skapade en möjlighet för pedagoger att se sin kunskap genom hjälp och stöd av specialpedagoger och socialpedagoger. Att implementera tidiga insatser i förskolan kan bidra till att pedagoger får stöd genom samverkans forskningen att utveckla tro till sin kompetens vilket kan bidra till förutsättningar för barn i behov av särskilt stöd att utvecklas både socialt och kunskapsmässigt.

Flera studier poängterar att pedagogers förhållningssätt, erfarenheter, normer och värderingar kan ses som både utmaningar och möjligheter. Dels kunde olika synsätt bidra till konflikter och irritationer i relationerna, dels kunde de bidra till möjligheter att synliggöra olikheter till inkludering. Här visar en studie att det blir en konflikt utifrån att pedagoger ser ur olika perspektiv, dels kan ena sidan se ur kompensatoriskt perspektiv, att barnet ses vara problemet, dels att se utifrån det kritiska perspektivet och ser till barnets känslor och behov av omsorg.

Studierna understryker att en utmaning för inkludering i förskolan till stor del handlar om barngruppernas storlek och sammansättning samt om pedagogerna har relevant utbildning.

3 Metod

Under denna rubrik kan ni läsa om hur vi gått till väga i studien för att hitta relevant litteratur, och vilken metod som ansågs passa bäst till syfte och frågeställningar. Hur

frågor skulle formuleras, samt vilka etiska övervägande som gjordes för att följa lagar och få deltagarna att känna sig delaktiga och trygga.

Denna studie är en induktiv studie, då våra teorier kopplades i efterhand till det insamlade datamaterialet, därefter transkriberades och analyserade insamlade data med stöd av teoretiska perspektiv (Bryman, 2011).

3.1 Litteratursökning

För att få fram relevant information till studien och vad tidigare forskning berör kring valt ämne valde vi att utföra sökningar i olika databaser på Mdu:s bibliotek.

Databassökning utfördes genom Primo, Eric (ProQuest) och SwePub, för att hitta relevant forskning utifrån våra frågeställningar och syfte, för att få en bakgrund och vetenskaplig relevans för denna studie. För att avgränsa sökningen för studiens område användes nyckelord såsom exempelvis barn, inkludering, möjligheter, utmaningar, förskollärares upplevelser och särskilt stöd. Sökningar utfördes på både svenska och engelska för att få bredare utbud. Vid sökningarna uppmärksammade en författare vid namn Palla som ansågs ha relevant forskning utifrån studiens syfte. Därmed valdes att söka specifikt på artiklar av Palla på databasen Primo, för att bidra till mer relevanta artiklar. Sökningen på Palla gav 158 träffar, valde att gå vidare med tre av dem. När vi läste artiklar synliggjordes vilka teoretiska perspektiv som var relevanta i studien, vilket gav oss användbara referenslistor från artiklar och böcker. Genom att använda referenslistorna bidrog det till att få fram ytterligare relevant litteratur till vår teoretiska utgångspunkt. Genom att använda referenslistorna från tidigare forskning blir det relevanta för studiens teoretiska utgångspunkt som ska stödja studiens resultatanalys. Genomgående i sökningar har icke granskade artiklar exkluderats, samt att alla årtal söktes på, men vid uttagande av artiklar valdes artiklar som var relevanta och helst inte äldre än 10 år, även om en av artiklarna var från 2011.

3.2 Forskningsdesign

I val av metod utgår vi från studiens syfte och frågeställningar där vi vill synliggöra förskollärares upplevelser av utmaningar och möjligheter för inkludering av barn i behov av särskilt stöd. Vi valde därmed att använda oss av semi-strukturerade intervjuer som är en kvalitativ metod, för att synliggöra förskollärarnas upplevelser till inkludering av barn i behov av särskilt stöd. Vi valde att exkludera *observation* i denna studie då observation inte ger oss möjlighet att se en förskollärares upplevelser. I en observation blir resultatet vår tolkning av förskollärares möjligheter och utmaningar att inkludera barn i behov av särskilt stöd. När vi valde metod var det för att få användbart material som är relevant utifrån studiens syfte (Denscombe, 2018).

Vi anser att metoden semi-strukturerad intervju passade studien utifrån studiens syfte. Intervjuer kommer bidra till att få in tillräckligt med information för att kunna få fram

ett resultat. Vi valde att ha fyra frågor (se bilaga 2), en fråga som leder in respondenten till ämnet och resterande frågor var mer öppna inom området. Genom att ställa öppna frågor blir frågorna tolkningsbara utifrån respondentens synsätt. Vi hade heller inga färdiga följdfrågor för att svaren ska bli fria från påverkan av oss som intervjuar. Vi behöver därför vara observanta vad det är respondenten svarar och vara följsamma för att bidra med relevanta följdfrågor. Statistiska centralbyrån (SCB, 2016) menar att det är viktigt att den som intervjuar är väl insatt i frågan för att kunna vara medveten om vilka eventuella omedvetna svarsalternativ som kan dyka upp, dels för att följa frågans syfte, dels för att kunna ställa relevanta följdfrågor.

3.3 Urval

Vi intervjuade åtta förskollärare från olika förskolor från två kommuner. Två förskollärare arbetar i skola, den ena i förskoleklass och den andra på anpassad skola, men båda utgick från förskolan när de svarade på frågorna. Vi valde förskollärare med varierande erfarenheter inom förskolan, eftersom vi ansåg att vi skulle få chans till bredare förståelse. Vi utgick från ett bekvämlighetsurval, när vi valde att kontakta förskollärare som vi kände till sedan innan, eftersom studien hade tidsbegränsning (Denscombe, 2018).

Vi frågade förskollärare innan studiestart om intresse fanns för att delta i intervju, då studien är under en kort tidsperiod och vi ville veta att vi fick ihop åtta förskollärare som ville delta. Vid studiens start togs åter kontakt via mejl, om fortsatt intresse fanns genom att skicka ett missiv (se bilaga 1). Vid förskollärarnas samtycke till intervju skickade vi intervjufrågorna (se bilaga 2). Genom att mejla frågorna kunde det skapa förförståelse och möjlighet till förberedelse samt öka chansen till mer utvecklade svar. Eldén (2020) betonar vikten av att få en bredd på deltagarna för att få djupa relevanta svar till forskningsfrågorna. Vi valde att bearbeta relevant tidigare forskning och utifrån forskningen utveckla väl genomtänkta öppna frågor, för att få beskrivningar på förskollärarnas upplevelser på inkluderande undervisning. Agnafors och Levinsson (2022) skriver att tidigare forskning lägger grunden till studien och att forskaren måste se att forskningen är relevant och trovärdig.

3.4 Procedur

Vi var två studenter som intervjuade och delade upp uppgifterna, den ena intervjuade och den andra förde anteckningar. Genom att ha en som antecknade bidrog det till att få med kroppsspråk och mimik som inte syntes på röstinspelningen. Det bidrog även till andra typer av följdfrågor då den som antecknade kunde upptäcka något som den som intervjuade inte uppmärksammade. Rollerna växades under studiens gång. Denscombe (2018) skriver om personliga intervjuer som är den vanligaste typen av intervju, mötet mellan forskaren och deltagaren. Denscombe skriver också om fördelar med personliga

intervjuer som innebär att deltagarens synpunkter kommer från en källa vilket gör det lättare att hantera vid en sammanställning och transkribering. De flesta av våra intervjuer var enskilt med bara en förskollärare. Vid ett tillfälle intervjuade vi två förskollärare samtidigt då förskollärarna kände sig mer trygga att vara två. Två av intervjuerna utfördes på Zoom. Samtliga intervjuer var mellan 15-30minuter och spelades in och transkriberades. Transkriberingarna har kategoriserats, analyserats och sammanställts till ett resultat.

3.5 Forskareetik och etiska överväganden

När vi skriver intervjufrågor formulerar vi frågorna så dem inte kan upplevas obekväma för deltagaren, frågor som skulle kunna upplevas obekväma kan vara exempelvis frågor om förskollärarens personliga åsikter om barn i behov av särskilt stöd. Vi diskuterade och resonerade vilket ansvar vi har, hur vi ska gå till väga om vi uppmärksammar att deltagaren känner sig obekväma under intervjun. Vetenskapsrådet (2017) beskriver skillnaden mellan lag och moral, vad lagen påtalar är framskrivet tydligt och den är därför lätt att följa medan moralen inte alltid är tydlig och därmed viktigt att ha i åtanke och tänka efter. Här anser vi att det är viktigt att se utifrån ett etiskt perspektiv, samt argumenterar för om frågan är av stor vikt för att fortsätta, eller bör vi ställa om fokus för att bibehålla deltagarens trygghet och samarbetsvilja. Eldén (2020) skriver att en deltagare som blir illa till mods inte alltid kräver att intervjun ska avslutas, men att den som intervjuar bör reflektera hur det kan påverka fortsatta deltagandet. Det som är viktigt är att vi är väl förberedda på vilka etiska dilemman som kan uppkomma. Ett dilemma som kan uppstå och som vi vill ha en bra plan för, är att vi är två som intervjuar en förskollärare, vilket kan upplevas som en maktposition. Här känner vi att det är viktigt att dels meddela i förväg att vi kommer att vara två vid intervjun, dels att förmedla vad varje intervjuare har för uppgift för att bidra till att skapa en tillit och trygghet hos deltagaren. Vi delgav deltagarna vilka som intervjuar och frågorna mejlades i förväg, för att ge den som blir intervjuad möjlighet att förbereda sig. Eldén (2020) skriver om forskningsetiska principer som handlar om fyra krav och åtta regler som beskriver rekommendationer som enkelt förklarar hur de kan omsättas i praktiken. Dessa är: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Eftersom vi har intervju som metod för att samla in data, fick vi samtycke av deltagarna som vi intervjuar om de vill vara med eller inte enligt *samtyckeskravet*. Vi informerar deltagarna vad det är för syfte med forskningen enligt *informationskravet*, att de har rätt att vara med hur länge de vill och att de kan avbryta när som helst. Deltagarna informeras att det förblir konfidentiellt, att det bara är vi som intervjuar och vår handledare som har tillgång och hanterar materialet enligt *konfidentialitetskravet*. Målet är att deltagarna ska känna sig trygga och veta att det inte ska gå att identifiera dem i studien, dem förblir anonyma, det är bara vi som intervjuar som vet vilka som deltar i studien. Vi informerar också vart materialet tar vägen när studien är klar och studenterna fått godkänt, då förstörs inspelningar och

transkriberingar. Deltagarna får också information att uppgiften vi utför ska endast användas i detta syfte och inget annat vilket går i enlighet med *nyttjandekravet*.

3.6 Kvalitativ dataanalys

I studien vill vi belysa förskollärarnas upplevelser av utmaningar och möjligheter för inkludering av barn i behov av särskilt stöd. Vi har genom semi-strukturerade intervjuer fått material att bearbeta och analysera utifrån våra forskningsfrågor. Varje intervju bidrog med ca fem till åtta sidor transkriberat material som vi var och en noga analyserade och tog ut vad vi ansåg var relevant. Vi valde att båda studenter spelade in och transkriberade varje intervju för att vi ansåg att det skulle bidra till större förståelse, samt att om en av våra inspelningar skulle försvinna fanns en backup. Genom att vi båda transkriberade bidrog det till större möjlighet att inte missa ett viktigt påstående från förskolläraren, då varje person analyserar olika. Efter transkriberingar gick vi igenom vad vi hittat som var relevant utifrån våra forskningsfrågor, vi kategoriserade i två rubriker som utgick från vad förskollärarna ansåg var *möjligheter* och *utmaningar* att inkludera barn i behov av särskilt stöd, så att det skulle bli lättare att sammanställa ett resultat. Genom våra kategoriseringar kunde vi få fram vad som förskollärarna upplevde som möjligheter respektive utmaningar. Vi såg bland annat att förskollärarna upplevde barnens olikheter som en möjlighet och tiden som en utmaning. I och med att vi använde få rubriker i vår kategorisering, upptäckte vi att det var till vår nackdel när vi behövde leta i våra transkriberingar efter specifika påståenden från förskollärarna. Hade vi haft tydligare kategoriseringar skulle arbetet blivit mindre tidkrävande. Denscombe (2018) menar att en kategorisering är av stor vikt för att forskaren enkelt ska kunna hitta i datamaterialet vad som är relevant för studien. Eftersom vi valde att kategorisera utifrån förskollärarnas möjligheter och utmaningar till inkludering av barn i behov av särskilt stöd, bidrog det till att vi tydligt kunde synliggöra likheter och olikheter i förskollärarnas utsagor. När vi synliggjort likheter och olikheter blev det lättare att koppla teoretiska perspektiv som är relevanta för studien.

3.7 Studiens kvalitet

Eftersom det här är en kvalitativ studie går det inte att säkerställa pålitligheten på samma sätt som vid en kvantitativ. Det går inte att säkerställa att svaren blir identiska, eftersom vi intervjuar personer och varje person är unik. Denscombe (2018) skriver att en kvalitativ forskning innebär att det inte går att säkerställa att studierna blir exakt lika, då det inte går att få fram samma svar från olika personer, men det går att få en likvärdig studie. Vi anser att denna studie är trovärdig eftersom förskollärarna har deltagit frivilligt, samt att frågorna har varit utifrån studien syfte och frågeställningar. Studiens syfte och frågeställningar har blivit granskade av handledaren innan frågorna mejlades ut till förskollärarna. Vi har gjort ett urval av förskollärarna i studien för att få variation från olika förskolor, men eftersom studien är under en tidsbegränsning fick vi begränsa

oss till förskolor inom närområdet för oss studenter. Hade studien pågått under en längre tid hade möjligheten funnits att intervjua fler förskollärare från andra kommuner och då hade studien haft större pålitlighet.

Eftersom intervjuerna gav ca 48 sidor transkriberat datamaterial innebär det att vi fick bra med material att bearbeta, vilket bidrar till studiens pålitlighet.

Genom att vi har beskrivit tydligt i litteratursökning, forskningsdesign, urval, procedur, våra etiska överväganden och kvalitativ dataanalys hur vi gått till väga i vår studie, medför det att generalisering är möjlig, då resultatet går att överföra till en annan studie. Även om resultaten kan se olika ut borde det gå att dra likvärdig slutsats. Denscombe (2018) menar att överförbarhet är när det går att generalisera sin information och tillämpa den till andra studier.

En viss påverkan på bekräftelsebarheten kan förefalla eftersom förskollärarna i intervjuerna var kända av intervjuerna sedan tidigare. Det betyder att vi i våra intervjuer kan ha påverkat förskollärarna och deras svar. Vi kan även ha haft en förförståelse som kan ha påverkat hur vi tolkar förskollärarnas svar på våra frågor. Denscombe (2020) menar att en förkunskap om den som blir intervjuad kan påverka objektiviteten, och därmed tolkningen av den insamlade data.

4 Resultat och analys

I detta kapitel redogörs studiens resultat av det insamlade intervjuunderlaget samt en efterföljande analys med stöd av Nilholms tre teoretiska perspektiv, det kompensatoriska, det kritiska och dilemma perspektivet. Resultatet av det insamlade materialet har analyserats och det synliggjorde att förskollärarna upplevde utmaningar för inkludering av barn i behov av särskilt stöd genom tiden som inte räcker till, resurser som inte sätts in samt att barnens behov ses som ett problem. Däremot såg förskollärarna möjligheter till inkludering av barn i behov av särskilt stöd, genom att barnens olikheter ska synliggöras och bli en naturlig del av vardagen utan att olikheterna ska värderas, samt att barnen ska läras och utvecklas och känna att alla behövs och är viktiga.

Studiens syfte är att synliggöra möjligheter och utmaningar förskollärare upplever i arbetet för att inkludera barn i behov av särskilt stöd. Vi har därmed valt att dela in texten i underrubrikerna, *möjligheter och utmaningar* för att tydliggöra resultatet utifrån studiens frågeställningar.

4.1 Möjligheter

Under denna rubrik redogör vi för resultatet av vad förskollärarna lyfter fram som *möjligheter* för att inkludera barn i behov av särskilt stöd. Vi analyserar studiens resultat med stöd av Nilholms kritiska och dilemmaperspektiv. Vi har förstärkt resultatet med citat från förskollärare som deltog i studien.

Flera förskollärare i våra intervjuer lyfter vikten med att se allas olikheter som styrkor och att alla behövs, förskollärarna nämner att man ska se möjligheterna i att barn lär sig olika och att man får ta del av varandras olikheter.

“Det blir en naturlig lärdom. Acceptera allas olikhet. När det bara finns naturligt”

“Vi är olika, men alla behövs, alla är viktiga”

Förskollärarna diskuterar att engagemang och intresse är viktigt, att förskollärarnas attityder har stor inverkan till inkludering av barn i behov av särskilt stöd. Flera förskollärare nämner att det är avgörande vilket bemötande och engagemang förskolläraren har i mötet med barnen. Förskollärarna menar, hur en förskollärare bemöter barn i behov av särskilt stöd kan vara avgörande för hur barnen fungerar i barngruppen. Vidare lyfter förskollärarna, beroende på förhållningssätt kan ett barn i behov av särskilt stöd exkluderas i stället för att inkluderas i verksamheten. En förskollärare lyfter att det är viktigt att ta reda på varför barnen betar sig på ett speciellt sätt, att vara nyfiken och ha en vilja att lära sig.

“...ja men en möjlighet där alltså att jag har ju alltid trott på att inkludera de här barnen i verksamheten just för att kunna visa på allas lika värde och att vi alla har en plats i verksamheten och vill man få det att funka då får man det att funka och det kan jag märka i barngruppen”

Flera förskollärare belyser vikten av en tydlig struktur och tydliga rutiner med bildstöd, så att barnen vet vad som förväntas av de. Förskollärarna lyfter att det är viktigt att barnen känner sig trygga och får ett lugn och att de skapar denna trygghet genom att bland annat ha fasta platser så att barnen vet vart de ska sitta och med vem.

”Vi har superstrukturer på avdelningen, att personalen gör samma sak, exempelvis hämta och dela ut frukten och ge ut till barnen, det blir då väldigt tydligt för alla barn”.

Flera förskollärare betonar vikten av att tänka efter när dem skapar grupper, för att det ska bli gynnsamt för alla barn. De skapar grupper som ska bidra till barnens lärande och utveckling. Skapa olika grupper för att barnen ska få variation och få olika sammanhang. Vidare lyfter förskollärare att det är viktigt att variera för att barnen ska få ta del av varandra olikheter.

“Vilka möjligheter, vi har ganska stora möjligheter upplever jag eftersom vi Ser ju ständigt över våra rutiner och hur vi strukturerar våra dagar och vi tänker efter vid våra grupperingar”

En förskollärare diskuterade att de skapade möjligheter att låta samma pedagog vara med samma barn som är i behov av särskilt stöd, för att skapa en trygg och stabil grund för barnet.

“Så där försöker vi också tänka mycket på att. Den som äter med det barnet är också den personen som går ner till vår matsal så vi inte gör några byten med personal”

Flera förskollärare diskuterade om att minimera övergångar för att minska risken för konflikter och energitagande. Förskollärare nämner att övergångar kan vara energikrävande speciellt för barn i behov av särskilt stöd.

“utmaning är övergångarna mellan olika aktiviteter för barnen som är i behov av särskilt stöd”

“Vi försöker också minimera antalet övergångar. Så om övriga barn går in och tvättar sina händer före maten så låter vi det barnet vara kvar ute och gå direkt ner till matsalen (...) övergångar tar mycket energi.”

Två förskollärare lyfter möjligheten att dramatisera och lyfta olika dilemman för att inkludera alla barn utan att peka ut något barn, genom drama visa barnen vad som ska hända eller har hänt. Ena förskolläraren lyfter genom dramatisering kan förskolläraren synliggöra vid övergångar för att visa på vad som ska hända härnäst. Förskolläraren lyfter att det är viktigt att barnen måste vara mottagliga. En förskollärare använder teaterprat för inkludering, förskolläraren lyfter att det är lättare att inkludera alla barnen utan att peka ut något barn, hen lyfter att det är viktigt att tala för hela gruppen inte bara till ett enskilt barn.

“Men man kan ju dramatiserade saker om barnet är mottagligt för det, genom leksaker - titta här sitter vi i samlingsen och sen ska du ju ut och gunga så att man kan visa med hjälp av leksakerna. Man måste ju alltid utgå från barnet”

“Vi är ju det största arbetsredskapet med hur vi bemöter med hur vi. Förklarar alltså, vi använder ju också vårt teaterprat som en metod för inkludering just nu”

Förskollärarna betonar vikten av samarbete med specialpedagog för att få redskap och strategier att hjälpa barnen hantera svåra situationer och att de systematiskt följer upp och utvärderar.

“(...) våra handlingsplaner som vi skriver tillsammans med specialpedagog. Det blir också ett redskap. Att man verkligen får identifiera, vad är det som i vilka situationer blir det svårt. Vart vill vi och hur ska vi ta oss dit och vem är ansvarig och få möjlighet att stämna av det regelbundet upplever jag ger en systematik som fungerar”

Förskollärarna lyfter vikten av att få rätt stöttning från rektor, få in resurser när det behövs, få hjälp av specialpedagog.

“Då hade jag en lång mejlkonversation fram och tillbaka inkluderade både vår specialpedagog och vår rektor. Jag förklarar hur det blir fram och tillbaka att vi behövde mer personal, och till slut så fick vi en mer person. Så mitt tips är att man inte ska ge sig, vara lite ihärdig för barnens bästa liksom”

En förskollärare lägger fram möjligheten att bygga upp sin kunskap i arbete med att inkludera barn i behov av särskilt stöd, förskolläraren menar att nya erfarenheter kan erfordras när hen får möjligheten att arbeta med barnen som har behov av särskilt stöd.

“...Då får vi också mycket stöd från habiliteringen och utbildningen därifrån och då fyller jag ju på min egen kunskapsbas. Hur man ska möta de här barnen, det är en stor möjlighet för mig att man lär sig mycket”

Förskollärarna belyser vikten av kollegialt lärande, samt att använda sig av forskning för att få kunskap till hur pedagoger kan bemöta barn i behov av särskilt stöd.

“(...) nu sist så läste jag om särskilt begåvade barn som jag också tänker lite grann kring ett av våra barn att det stämmer en hel del in och då får man en större förståelse för vad kan det här vara ett uttryck för och vad säger forskning att det här kan hjälpa”

Förskollärare i våra intervjuer belyser vikten av att det ska finnas en grundtrygghet i barngruppen och menar att det innebär att det blir lättare att inkludera alla barn. Hen lyfter att det är bra att ta till sig av litteratur och forskning för att utvidga sitt kunskapsområde.

“Jag har suttit själv med en vikarie och liksom 16 barn på ett luciåtåg och det gick jättebra för att dom var liksom trygga men får man ihop tryggheten och grunden då klarar man det mesta inte i längden men en stund...”

Förskollärarna anser att om tryggheten finns blir det lättare att skapa tillfällen för social gemenskap, även för barnen som har svårt i de sammanhangen. Vidare sades att man skapade tryggheten genom att vara nyfiken, engagerad, närvarande och intresserad. Flera förskollärare lyfter att deras uppgift var att se till att barnen mår bra.

“alltså som jag säger, man har en förmån också att man får låna det viktigaste föräldrarna har och det ska man vara stolt och ta hand om”

Förskollärarna diskuterar kring utomhusmiljön som en möjlighet att utnyttja för inkludering, då de hade möjlighet att dela upp barnen och vara på olika platser ute. Förskollärarna talar om att det en möjlighet då barnen får känna att dem lyckas och att dem får känna sig trygga och må bra.

Flera förskollärare anser att det är viktigt med bra lokaler, gärna med många stora rum och möjligheter att begränsa och göra rum i rum för att barnen ska få möjlighet att gå undan.

“...bygga miljöer så att alla får lyckas”

“... Måste följa barngruppen”

En förskollärare framhäver att det är viktigt att det är lugnt när de tar emot barnen i hallen, förskollärarna stänger dörren in till avdelningen som bidrar till en tydlig och trygg lämning för barn och vårdnadshavare. Förskolläraren menar att det är viktigt att synliggöra vad barnen behöver och skapa möjligheter genom att förändra och utveckla i verksamheten.

“Vi stänger dörren till avdelningen vid övergången liksom. Vi är noga med säga hej då till mamma (...) sen hej då, ett tydligt avslut, så att övergången känns bra (...) Men att dörren får vara stängd i hallen under tiden så att man får liksom ro”

4.1.1 Analys av resultat av möjligheter

Under denna rubrik framställer vi en analys av studiens resultat av förskollärarnas upplevelser av *möjligheter* att inkludera barn i behov av särskilt stöd, med stöd av Nilholms teoretiska perspektiv.

Utifrån vårt resultat kan vi se att förskollärarna ser möjligheter genom att lyfta barnens olikheter som en naturlig del av vardagen och inget som ska värderas. Vi kan även se att flera förskollärare i vår studie lyfter att barnens olikheter ska ses som styrkor och utnyttjas, så att alla lär sig av varandra, både förskollärare och barn. I det kritiska perspektivet lyfter Nilholm (2020) att pedagoger ska se till barnens bästa och ge barnen förutsättningar till utveckling och lärande efter barnens individuella behov. Dilemma perspektivet lyfter Nilholm att förskolläraren ska se till att både barnens individuella behov samt att ge barnen gemensamma värderingar och kunskaper. Förskollärarna betonar också vikten av att förskollärarna har en kunskap, erfarenhet och ett gemensamt förhållningssätt så att alla i arbetslaget arbetar likvärdigt, för att kunna stötta barnens individuella behov. Resultatet visar att förskollärarna anser att det är viktigt att skapa en trygg förskola för barnen. Vidare kan tydliggöras att förskollärarnas förhållningssätt, engagemang och intresse skapar förutsättningar för barnen till inkludering. Förskollärarna lägger fram att det är deras uppgift att utveckla möjligheter utifrån barnens behov, de ser inte barnens behov som ett problem. Förskollärarna poängterar att det är förskolan och förskollärarna som behöver utvecklas för att tillgodose barnens behov. Nilholm (2018) menar att ett kritiskt och dilemmaperspektiv innebär att se verksamheten som problemet om ett barns behov inte kan tillgodoses, inte att barnens behov är problemet. Resultatet i studien belyser vikten av att anpassa miljön efter barnens behov, för att bidra till att barnen utvecklas och inkluderas i barngruppen.

Nilholm (2018) beskriver att en inkluderande förskola ska se till varje barns behov och förutsättningar, förskolan ska skapa möjligheter för varje enskilt barn för utveckling och lärande.

4.2 Utmaningar

Under denna rubrik redogör vi för resultatet av vad förskollärarna lyfter fram som *utmaningar* för att inkludera barn i behov av särskilt stöd. Vi analyserar studiens resultat med stöd av Nilholms kompensatoriska, kritiska och dilemmaperspektiv. Vi har förstärkt resultatet med citat från förskollärare som deltog i studien.

I våra intervjuer menar förskollärare att lokaler var en utmaning, lokalerna saknar ljuddämpning och ljudnivån blir lätt hög. Saknad av dörrar för att skapa olika rum där barnen kan gå in och återhämta sig, förskollärarna har löst det med skärmar, men ljudnivån är svår att ta bort. Förskolläraren menar att ljudnivån påverkade barnens energi att orka, och att det då blir en utmaning att inkludera. Hur barnens grundbehov är tillgodosedda kan vara avgörande för barnens inkludering.

“Vi har ju fyra skärmväggar här som vi jobbar med och flyttar runt och liksom jag tänker också att för att kunna vara inkluderade i gruppen så behöver man också kunna ha många tillfällen där man som barn får egen återhämtningstid till egen lek, skärma av intryck och när det då inte fungerar så kanske det går åt mer energi och man blir mer sliten och då kan det också vara svårare att vara liksom inkluderad och ingå i en grupp så det finns många saker som jag tycker påverkar där”

Förskollärarna lyfter att det är svårt att få resurser det krävdes att barnet hade medicinskt eller livsavgörande för att få de resurser de behövde för att stötta barnen. Förskollärarna lyfter att det är svårt att hinna med barnen som har behov av särskilt stöd, att det behövs resurser för att det ska bli möjligt att stötta barn som har behov av särskilt stöd.

“De är ju ganska tålamodsprövande ibland en del av barnen”

“Det är svårt att hinna med de här specialerna”

Förskollärare lyfter att det ibland kan bli tufft att arbeta med barn i behov av särskilt stöd, samt att det är viktigt att pedagoger känner en trygghet med kollegor för att våga be om hjälp när orken tar slut. En förskollärare lyfter att be om hjälp kan vara en utmaning. Förskolläraren menar att ibland behöver hen be annan pedagog ta över när det blir jobbigt, i stället för att tappa humöret och gå in i konflikt med barnen. Förskolläraren menar att det kan vara en utmaning när det kommer vikarier, då känner sig förskolläraren stressad och pressad att orka/hinna med framför allt barn i behov av särskilt stöd.

“Ja, det kan ju vara en sådan utmaning (...). Så att det kan vara bra om man kan avlösa, med annan kollega om man känner orkar inte jag nu har jag försökt nu får någon annan ta över i stället för att man går in i en konflikt med barnet”

Flera förskollärare betonar en utmaning med saknad av trygga pedagoger med rätt kompetens för att kunna läsa av vad barnen har för behov för att kunna inkludera barnen. Förskollärarna nämner att det är en utmaning om det saknas en god relation eller kompetens att få möjlighet att sitta ned med barnen för att stötta barnen in i leken.

“Det är en jättestor utmaning, för har man inte den kompetensen eller den relationen som behövs så lyckas man inte så bra med det för då är det svårt att läsa av. Det är svårt att förstå behov. Och jag upplever att då är det också svårt att inkludera för då när man inte ger det stödet som behövs så mår ju barnen inte så bra och då blir det ju heller inte så lätt att agera i en grupp med andra så”.

En förskollärare lyfter utemiljön som en utmaning eftersom förskolan var stor med många barn inom samma område som ska samspela, vilket förskolläraren lyfter kan bli ett dilemma för barn i behov av särskilt stöd, det blir svårt och rörigt för de barnen som behöver mindre sammanhang.

“Vi är ju så stor förskola och vi då blir det många barn på samma plats. Och det blir väldigt svårt att samspela och komma överens”

Flera förskollärare upplever att tiden inte räcker till att ge barnen det barnen behöver och har rätt till. Förskollärarna talar om tidsbristen ofta beror på att det saknas resurser för att räckta till, eller möjligheter att kunna gå undan för att tillgodose barnens behov. Förskollärare nämner att det är brist på planeringstid, men ser till att använda den tid som finns och göra det bästa som går av situationen.

“men att tid är ju den största alltså hade jag mer tid med kollegor och mer tid för barn så kanske hade man ju kunnat kommit ännu längre men jag försöker tänka att jag gör det jag kan. Arbetstiden är ju den man har”

“Ja, man ska säga och då tänker jag just tiden att hitta tiden till att skapa de här förutsättningarna att tillgodose barnens behov”

“Att hinna med att tillgodose alla i gruppen. Inte bara att alltså hantera ångesten som jag kan känna ibland när jag känner att jag inte är tillräcklig ens i närheten. Hinna med. Det tycker jag faktiskt är bland det jobbigaste, då man kanske känner att man faktiskt inte riktigt har inte en chans att uppnå det vi ska göra, det som är vårt uppdrag”

Två förskollärare diskuterar om utmaning med andra åtagande som ska utföras och hinnas med utanför barngrupp. Svårt att få tid till arbeta med samsyn. En förskollärare menar är att det är viktigt att få tiden för att skapa en struktur tillsammans så att man kan göra anpassningar i verksamheten för barnen.

“skulle behöva mer planeringstid i förskolan en förutsättning för att ge ett bra jobb är ju att man får planeringstid kanske inte bara en timme i veckan”

“men också få tiden, oftast behöver man ju mycket tid för att kunna göra de här anpassningarna i verksamheten och så där och det som ni vet, brist på planeringstid att hitta tiden för att kunna sätta oss ner och diskutera och få en samsyn i arbetslaget hur man ska arbeta med det här”

Förskollärare nämner att tid saknas för att hinna sitta ner och leka med barnen för att stötta de barn som har svårt att komma in i leken. Förskolläraren poängterar att det kan bli en utmaning när hen behöver sitta med barnet men samtidigt behöver vara någon annanstans för att det inte finns fler pedagoger tillhanda, förskolläraren menar att de kan ha andra åtagande eller vara på rast.

“Det känns ju alltid lite så här, Ja, men jag sätter mig med det här barnet, Så kanske jag egentligen behövs någon annanstans också (...) men det kan ju faktiskt vara så att om jag väl hittar en stund och kan sitta med det här barnet. Så kanske man blir avbruten på att det händer någonting eller något i ett annat rum. Och så är den personalen inte är där för de är upptagna. (...) Så det kräver ju sin tid”

Flera förskollärare lägger fram att det är en utmaning med att barngrupperna är förstora, Förskollärare talar om skillnaden från när de började arbeta som förskollärare, då var barngrupperna mindre och hade fler pedagoger då ansåg de att det var lättare att räkna till. Förskollärarna pratade också om att de upplever att det är fler barn idag som har behov av särskilt stöd.

“Ja, men det var ju bättre förr att man var ju fler, om man säger att det var en grupp på kanske 18 barn så var man ju i alla fall 3 pedagoger, idag är det ju inte där, då är det ju 2 och då kan barngrupperna vara större”

4.2.1 Analys av resultat av utmaningar

Under denna rubrik framställer vi en analys av studiens resultat av förskollärarnas upplevelser av *utmaningar* att inkludera barn i behov av särskilt stöd, med stöd av Nilholms teoretiska perspektiv.

Vårt resultat visar att förskollärarna upplever utmaning med tidsbrist i förskolan, för att kunna göra ett bra arbete, med att tillgodose alla barns individuella behov. Vi kan se att förskollärarna upplever brist på tid dels genom att de inte får de resurser som behövs, dels genom att förskollärarna inte hinner tillgodose barnens behov för att det är stora barngrupper. Förskollärarna upplever brist på planeringstid, för barnens undervisning och behovsanpassningar. Vårt resultat visar att förskollärarna upplever en utmaning med tidsbrist genom att inte få möjlighet att samtala, planera och skapa en samsyn i arbetslaget. Förskollärarna lyfter att samsyn är viktigt för att bidra till en trygg och inkluderande förskola. Genom att förskollärarna belyser tidsbristen utifrån barnen

tolkar vi till ett kritiskt och dilemmaperspektiv (Nilholm, 2018). Men utifrån en förskollärare som lyfter tidsbristen i samband med vikarie och lyfter att barnens behov blir ett problem, kan vi tolka att förskollärarna har ett kompensatoriskt perspektiv när hen lyfte att det blir en utmaning vid hög frånvaro av ordinarie personal och vikarier sätts in på förskolan (Nilholm, 2018). Förskolläraren diskuterar kring utmaningen med att känna sig stressad och pressad med vikarier och känner inte att förskolläraren kan be om hjälp när hen inte orkar med barnen i behov av särskilt stöd.

Vi kan se att förskollärarna upplever att de behöver verktyg och stöd från specialpedagog för att de inte kan tillgodose barnens behov i dagliga förskoleverksamheten, barnens behov blir ett problem till inkludering i verksamheten. Nilholm (2020) menar att i ett kompensatoriskt perspektiv synliggörs barnens brister i den normala verksamheten och barnen anses då vara ett problem.

4.3 Sammanfattning av resultat

Utifrån syfte och frågeställningar där vi vill undersöka förskollärares upplevelser på inkludering av barn i behov av särskilt stöd i förskolan, har vi intervjuat förskollärare för att synliggöra vilka möjligheter och utmaningar förskollärare upplever i arbete för att inkludera barn i behov av särskilt stöd. I vårt resultat kan vi se att förskollärare upplever att främst tiden är en stor utmaning för att tillgodose alla barn. Förskollärarna lyfter att det saknades tid till planering för att få en samsyn med övriga i arbetslaget. Saknad av tiden för samsyn ansåg förskollärare vara en utmaning eftersom de inte fick möjligheten att tillsammans skapa en stabil och trygg förskola för barn i behov av särskilt stöd. Förskollärarna belyste vikten av samsyn, som avgörande för att barnen i behov av särskilt stöd skulle få trygghet. Genom att förskollärarna får en samsyn bidrar det till att förskollärarna arbetade likvärdigt vilket skapar en struktur och tydlighet som bidrar till inkludering av barn i behov av särskilt stöd.

Vi kan även se att förskollärare anser att det saknas resurser, stöd från rektor samt ett utvecklingsarbete tillsammans med specialpedagog för att få hjälp med strategier för att kunna stötta och hjälpa barn i behov av särskilt stöd. Vi kunde även tydliggöra att förskollärarna belyste möjligheter i att lyfta barnens olikheter som styrkor och att pedagogerna kunde se möjligheterna i att barn lär olika, att kunna utnyttja olikheterna i den vardagliga verksamheten för att det ska bli en naturlig del utan värderingar. Vi kunde även se att förskollärarna inte ansåg att utbildning hade stor vikt i inkludering av barn i behov av särskilt stöd, utan förskollärarna lyfte att det var viktigt med stort intresse, engagemang, nyfikenhet och ett bra förhållningssätt, för inkludering av barn i behov av särskilt stöd.

5 Diskussion

I vår studie ville vi undersöka förskollärares upplevelser av möjligheter och utmaningar för att inkludera barn i behov av särskilt stöd.

Flera tidigare studier visar att normer värderingar, erfarenheter och engagemang är viktiga för att ge möjligheter för inkludering av barn i behov av särskilt stöd. Vidare beskriver tidigare studier att förskollärares tidigare erfarenheter och upplevelser av barn i behov av särskilt stöd visar att förskollärarna är mer positiva till inkludering i förskolans verksamhet (Palla, 2021; Moua, 2021; Chatzigeorgiadou & Barouta, 2021; Palla, 2011). Förskollärarnas förhållningssätt var något som vi kunde se i vårt resultat ansågs vara avgörande, för inkludering av barn i behov av särskilt stöd, flera förskollärare lyfter att det var viktigt att vara engagerad och intresserad för att inkludera barn i behov av särskilt stöd. Förskollärarna lyfte också att det inte ansåg att utbildning var viktigast utan att pedagogen har ett tydligt och bra bemötande med barnen, samt att barnens behov synliggörs utan att behovet anses som ett problem. Att inte se utbildning som avgörande är något som vi reflekterar är en skillnad utifrån tidigare forskning som understryker att förskollärares kompetens var avgörande för att kunna inkludera barn i behov av särskilt stöd. Raguindin (2020); Zabeli och Gjelij (2020); Katitas och Coskun (2020) menar att en förskollärares normer och värderingar är viktiga men att förskollärares kompetens är avgörande för att bidra till inkludering, forskarna skriver att utan kompetens kan det leda till att barnen missförstås och det i sin tur kan leda till att barnen blir frustrerade och utåtagerande. Här kan vi även se till Skolinspektionen (2018) som gjorde en 3 årig studie i syfte att synliggöra vikten av utvecklingsarbete för att skapa en kvalitativ förskola, och att även den studien lyfter vikten av förskollärares kompetens, tillgång till resurser och fler utbildade förskollärare är viktigt för att bidra till en kvalitativ förskola.

En utmaning som vi kunde se både utifrån tidigare forskning och intervjuer var att barngrupperna ansågs vara för stora och miljöerna begränsade möjligheterna till inkludering. Zabeli och Gjelij (2020); Katitas och Coskun (2020) menar att utmaningar till inkludering ansågs vara att barngrupperna var för stora, och miljöerna inte gick att anpassa efter barnens behov, vilket Golloher (2020); Yazçayir och Gürgür (2021) redogör är en möjlighet till inkludering och utveckling då barnen i den studien fick tillgång till undervisning i mindre sammanhang och det visade positiva resultat.

Vi kunde se i våra intervjuer att barngrupperna ansågs stora och att det var utmanande att kunna inkludera barn, framför allt barn i behov av särskilt stöd. Även miljön ansågs av flera förskollärare var utmanade för att skapa trygghet och inkludering av barn i behov av särskilt stöd. Palla (2021) menar att barn i behov av särskilt stöd har ökat i förskolorna och menar att det delvis kan bero på att barngrupperna är för stora och att det saknas pedagoger. Även det är en likhet med vad vi kunde se i vårt resultat då flera

förskollärare påpekade att de inte kände att de räcker till eller hinner anpassa och förbereda för att inkludera barn i behov av särskilt stöd. Förskollärarna menar att det dels beror på att det är för många barn i barngrupperna, dels att de är för få pedagoger för att hinna se och stötta upp för inkludering av barn i behov av särskilt stöd.

Förskollärarna i vårt resultat lyfter en möjlighet till inkludering genom att se barnens olikheter som en tillgång till inkludering, barnen och förskollärare kan lära sig av varandra när det blir en naturlig i den vardagliga verksamheten. Det här kan vi se är en skillnad mot vad Chatzigeorgiadou och Barouta (2021) beskriver att barn som inte har behov av särskilt stöd inte drar fördel av inkluderande undervisning. Vidare lyfter studien att inkludering är en fördel för barn i behov av särskilt stöd (Chatzigeorgiadou & Barouta, 2021).

En likhet vi såg utifrån tidigare forskning och våra intervjuer var vikten av att få hjälp och stöttning utifrån. Nilsson och Wiedel (2018) menar, genom hjälp och stöttning av exempelvis specialpedagoger och socialpedagoger bidrog det till att tidiga insatser kunde göra skillnad i inkludering av barn i behov av särskilt stöd. Förskollärarna upplever en trygghet då de tilldelats verktyg i sitt arbete att inkludera barn i behov av särskilt stöd. Vi kunde se i våra intervjuer att förskollärarna ansåg att det var viktigt att få hjälp av specialpedagog i sitt arbete med inkludering av barn i behov av särskilt stöd, för att få rätt verktyg och strategier för att stötta barnen framåt i sin utveckling. Förskollärarna anser att det är viktigt med ett utvecklingsarbete tillsammans med specialpedagoger för att uppnå ett kvalitativt inkluderingsarbete, där de får strategier och stöttning för inkludering av barn i behov av särskilt stöd.

En tydlig skillnad mellan tidigare forskning och denna studies resultat var att samtliga förskollärare påvisade att det hade brist på tid för att inkludera barn i behov av särskilt stöd. Det som förskollärarna ansåg tidsbristen berodde på var dels på grund av pedagogers bortfall, dels för att pedagogerna ansåg att de inte fick tillräckligt med resurser för att stötta barnen i behov av särskilt stöd. Förskollärarna menade att barngrupperna var större men färre pedagoger per avdelning, vilket de menade bidrog till att planering inte hinns med. Förskollärarna beskrev om att de i arbetslaget inte hann med att träffas för att planera undervisningen och skapa en samsyn som ska bidra till inkludering av barn i behov av särskilt stöd. Förskollärarna lyfte att om alla arbetar lika bidrar det med tydlighet och trygghet för barn i behov av särskilt stöd.

5.1 Slutsats

Tidigare forskning tydliggör att tidiga insatser för en inkluderande förskola är ett område som behöver beforskas ytterligare (Nilsson & Wiedel, 2018; Tallberg Broman, Vallberg Roth, Palla & Persson, 2015; refererat från Nilsson & Wiedel, 2018; Palla, 2020). Utifrån vårt resultat i relation med tidigare forskning kan vi se att arbetet med en inkluderande förskola är fortfarande något som måste utvecklas mer och utbildningen

behöver ses över. Resultatet i vår studie lyfter, även om förskollärarna inte nämner utbildning som avgörande för inkludering av barn i behov av särskilt stöd, så belyser de ändå vikten av stöttning från specialpedagog. Vi tolkar därmed att en utbildning till viss del ändå är viktig i arbetet med att inkludera barn i behov av särskilt stöd.

Vi anser för att åstadkomma en kvalitativ förskola som inkluderar alla barn, behöver det införas en bredare utbildning inom specialpedagogik på förskolläraryrket, för att bidra till att inkludera barn i behov av särskilt stöd i förskolan. Vårt resultat synliggör att förskollärares förhållningssätt, engagemang, intresse och nyfikenhet är avgörande för att inkludera barn i behov av särskilt stöd. Vi kan se att det är en skillnad mot tidigare forskning som i stället fastställer att utbildning och kompetens är avgörande för att inkludera barn i behov av särskilt stöd. Vår tolkning utifrån tidigare forskning samt denna studies resultat så anser vi att det viktigt att synliggöra vad är det som är avgörande att det ser så olika ut när det gäller vikten av utbildning av förskollärare. Är det förskollärares utbildning eller enbart en personlig erfarenhet och förhållningssätt som är bidragande faktor för inkludering av barn i behov av särskilt stöd. Förskollärarna i studien har erfarenhet av arbete med barn i behov av särskilt stöd, är det en bidragande faktor till studiens resultat? Hade det sett annorlunda ut om förskollärarna var nyexaminerade och oerfarna?

5.2 Metoddiskussion

En diskussion som uppstod var om resultatet blev påverkat av att en av intervjuerna var två förskollärare samtidigt, även fast vi frågat en ville dem vara två. Här kan bli att respondenten håller tillbaka sina svar, eller att dem talar i munnen på varandra vilket gör det svårare vid transkribering och analys. En annan påverkan på resultatet skulle kunna vara att förskollärarna inte var förberedda trots att dem fått frågorna skickade till sig i förväg. Anledningen till att dem inte förberett sig var dels att tiden inte räckte, dels att de trodde det skulle bli ärligare svar om de inte förberedde sig.

Två av våra förskollärare arbetar i skola, den ena i förskoleklass och den andra på anpassad skola. Vi var tydliga med att de skulle utgå från deras tid i förskolan och svaren var utifrån förskolan. Men viss påverkan på svaren kan det givetvis ha blivit. Båda hade flera års erfarenhet från förskolan och hade inte arbetat särskilt länge i skolan. Flera av förskollärarna som vi intervjuade hade flera års erfarenhet, vilket bidrar till att resultatet blir trovärdigt, vilket synliggörs i vårt resultat då vi får svar på våra forskningsfrågor. Studien har ett kort tidsspann vilket innebär att vi inte kan göra en omfattande studie och intervjua flera förskollärare. Hade vi haft tid skulle vi haft möjligheten att intervjua förskollärare från flera kommuner, och därmed skulle studien blivit mer omfattande, och ökat studiens kvalitet.

Några intervjuer utfördes via zoom vilket kan ha haft påverkan på svaren, vid intervju via zoom kan respondenten känt sig tryggare och inte lika utsatt. Respondenten kan ha känt mindre stress och maktpositionen blir inte lika påtaglig när vi satt i varsin ruta via datorn. Exempelvis upplevde vi respondenten mer avslappnad, jämfört mot respondenterna vi intervjuade ansikte mot ansikte.

5.3 Förslag till vidare forskning

Resultatet i studien påvisar att förskollärarna inte anser att utbildning är avgörande för att inkludera barn i behov av särskilt stöd. Förskollärarna belyser att förhållningssätt, engagemang, intresse och nyfikenhet är avgörande för att inkludera barn i behov av särskilt stöd. Förskollärarna i studien har flera års erfarenhet av arbete i förskolan samt arbete med barn i behov av särskilt stöd, vilket vi reflekterar över kan vara en bidragande faktor till studiens resultat att kompetens inte var avgörande faktor för inkludering av barn i behov av särskilt stöd. Vi tänker, hade resultatet fått en annan utgång om förskollärarna var nyexaminerade med liten eller ingen erfarenhet av förskolan eller barn i behov av särskilt stöd? Förslag på vidare forskning kan därför vara att intervjua nyexaminerade förskollärare med liten eller ingen erfarenhet av barn i behov av särskilt stöd, samt förskollärare med erfarenhet för att jämföra resultaten.

6 Referenslista

- Agnafors, M. & Levinsson, M. (2019). *Att tänka uppsats: det vetenskapliga arbetets grundstruktur*. (Första upplagan). Gleerups.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev.] uppl.) Liber.
- Chatzigeorgiadou, S., & Barouta, A. (2022). General and Special Early Childhood Educators' Attitudes Towards Co-teaching as a Means for Inclusive Practice. *Early Childhood Education Journal*, 50(8), 1407–1416.
<https://doi.org/10.1007/s10643-021-01269-z>
- Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. (Fjärde upplagan). Studentlitteratur.
- Eldén, S. (2020). *Forskningsetik: vägval i samhällsvetenskapliga studier*. (Upplaga 1). Studentlitteratur.
- Förskolans kvalitet och måluppfyllelse [Elektronisk resurs]*. (2018). Skolinspektionen. [Oörskolans kvalitet och måluppfyllelse \(skolinspektionen.se\)](https://www.skolinspektionen.se)
- Gerland, G. & Aspeflo, U. (2015). *Barn som väcker funderingar: se, förstå och hjälpa förskolebarn med en annorlunda utveckling*. (2. uppl.) Pavus utbildning.
- Golloher, A. (2020). Adapted Shared Reading: A Study of Its Effectiveness in Inclusive Preschool Classrooms. *Journal of Special Education Apprenticeship*, 9(2). Hämtat från: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1264417.pdf>
- Katitas, S., & Coskun, B. (2020). What Is Meant by Inclusive Education? Perceptions of Turkish Teachers towards Inclusive Education. *World Journal of Education*, 10(5), 18-. <https://doi.org/10.5430/wje.v10n5p18>
- Lundqvist, J. (2018). *Tidiga insatser och barns utbildningsvägar: inkludering och specialpedagogik*. Natur & kultur.
- Läroplan för förskolan*. (2018). Hämtat från: Skolverket: <https://www.skolverket.se/undervisning/forskolan/laroplan-forforskolan/laroplan-lpfo-18-for-forskolan>
- Moua, S. (2021). *Early Childhood Special Education Teachers' Attitudes Toward Inclusion: A Qualitative Study on a School's Transition from Segregated Classrooms to More Inclusion Classrooms*. Doctoral Dissertations. (The University of San Francisco USF Scholarship: a digital repository @ Gleeson Library @ Gleeson Library Geschke Center, 595). Hämtat från: <https://repository.usfca.edu/diss/595>
- Nilholm, C. (2020). *Perspektiv på specialpedagogik*. (Upplaga 3). Lund: Studentlitteratur.

- Nilsson, L., & Wiedel, D. O. (2018). Forskning i samverkan: Att vara nära men se med nya ögon. *Utbildning och Lärande / Education and Learning*, 12(1), 87–101. Hämtat från:
<http://du.diva-portal.org/smash/get/diva2:1271715/FULLTEXT01.pdf>
- Nytmot, V. (2021). *Förskollärare: leda och ansvara för förskolans undervisning*. (Första upplagan). Stockholm: Gothia Kompetens.
- Palla, L. (2011). Med blicken på barnet om olikheter inom förskolan som diskursiv praktik, *Lärarutbildningen*, (Malmö Studies in educational Sciences, 63) Doktorsavhandling Malmö Högskola. Hämtat från: [Microsoft Word - AVPALLA SG2.docx \(lu.se\)](#)
- Palla, L. (2020). Likheter och variation i förskolans specialpedagogiska studier: en översikt över centrala innehållsteman i nordisk forskning. *Tidig barns utveckling och vård*, 190(5), 698–711.
<https://doi.org/10.1080/03004430.2018.1488171>
- Palla, L. (2021). När barn blir till problem och belastning i svensk förskola: Om behov av särskilt stöd och resurser i ett pressat läge. *Pedagogisk forskning Sverige*, 26(4), 7–29.
<https://doi.org/10.15626/pfs26.04.01>
- Raguindin, P. Z. J. (2020). Integrating Concepts and Expressions of Inclusion in the K-Curriculum: The Case of the Philippines. *European Journal of Educational Research*, 9(1), 305-. <https://doi.org/10.12973/eu-jer.9.1.305>
- Sverige. Statistiska centralbyrån (2016). *Frågor och svar: om frågekonstruktion i enkät- och intervjuundersökningar*. Statistiska centralbyrån (SCB). Hämtat från:
https://www.scb.se/contentassets/c6dd18d66ab240e89d674ce728e4145f/ov99_99_2016a01_br_x08br1601.pdf
- Vetenskapsrådet. (2017). God forskningssed.
<https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningssed.html>
- Yazçayır, G, & Gürgür, H. (2021). Examination of Inclusive Education and Resource Room Service in a Pre-School. *International Journal of Curriculum and Instruction*, 13(1), 870-. Hämtat från:
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1285686.pdf>
- Zabeli, N & Gjelaj, M (2020) Preschool teacher’s awareness, attitudes, and challenges towards inclusive early childhood education: A qualitative study. *Cogent Education*, 7(1), 1–17.
<https://doi.org/10.1080/2331186X.2020.1791560>

7 Bilagor

Bilaga 1

Missiv

Hej

Vi heter Pernilla Andersson och Sara Sand och ska genomföra ett självständigt arbete vid Mälardalens Universitet. Ämnet vi valt är att få syn på förskollärares perspektiv på utmaningar och möjligheter att inkludera barn i behov av särskilt stöd i undervisningen. Med barn i behov av särskilt stöd menar vi barn som av olika anledningar behöver anpassad undervisning för att uppnå utveckling och lärande.

Syftet är att vi vill undersöka förskollärares upplevelser i arbetet med att inkludera barn i behov av särskilt stöd.

För att kunna fördjupa oss i ämnet, har vi för avsikt att genomföra 8–10 individuella intervjuer med förskollärare i förskola där vi hoppas få givande diskussioner och mer kunskap i vårt ämne. Vi beräknar att varje intervju kan ta 30–45 minuter. Det kommer att finnas möjlighet att läsa den färdiga uppsatsen när den är klar i databasen Diva.

Om du som tillfrågad förskollärare vill delta i intervjuerna vill vi även informera om att vi tar hänsyn till Vetenskapsrådets forskningsetiska principer (2017). Vilket innebär att du deltar frivilligt och kan avbryta ditt deltagande när som helst under studien, utan närmare motivering och utan några negativa konsekvenser.

Deltagandet och materialet kommer att behandlas konfidentiellt och kommer endast att vara tillgängligt för oss och vår handledare under den tiden vi genomför studien.

Information om personuppgiftsbehandling

Enligt GDPR har du/ni rätt att kostnadsfritt ta del av de uppgifter om dig som hanteras i projektet, och vid behov få eventuella fel rättade. Om du vill ta del av uppgifterna ska du kontakta Pernilla Andersson eller Sara Sand se kontaktuppgifter nedan. Den rättsliga grunden för behandling av personuppgifter är samtycke. Du/ni kan också begära att uppgifterna om dig raderas samt att behandlingen av dina personuppgifter begränsas. Om du/ni är missnöjda med hur personuppgifterna behandlas har du/ni rätt att lämna in klagomål till integritetsskyddsmyndigheten. Personuppgiftsansvarig på Mälardalens Universitet, Anne Lillvist, kursansvarig för kursen PEA098. Studien kommer att samla in, dokumentera och samla in personuppgifter via röstinspelning. För att säkerställa korrekt lagring och användning av uppgifterna kommer informationen att skyddas så att obehöriga inte kan ta del av dem. Data förvaras på lösenordskyddade datorer. Personuppgifterna kommer att koda (pseudonymiseras), vilket innebär att de inte kan kopplas direkt till dig som person. Efter avslutat projekt kommer personuppgifterna att raderas.

Undersökningen kommer vi att presentera i form av en uppsats vid Mälardalens universitet och slutversionen läggs ut på databasen DIVA. Materialet kommer att förstöras efter att uppsatsen är klar.

Vi frågor och funderingar kontakta oss eller vår handledare för mer information.

Student: Pernilla Andersson eller Sara Sand

Telefon: 070 338 78 28 eller 070 738 52 95

Mejl: pan20020@student.mdu.se eller ssd20015@student.mdu.se

Handledare: Marie Kvarnryd. Mejl: marie.kvarnryd@mdu.se

Med vänliga hälsningar Pernilla Andersson och Sara Sand

Bilaga 2

Intervjufrågor:

1. Vad är ett barn i behov av särskilt stöd enligt dig som förskollärare?
2. Har ni barn på avdelningen i behov av särskilt stöd?
3. Vilka utmaningar upplever du som förskollärare i arbetet att inkludera barn i behov av särskilt stöd?
4. Vilka möjligheter ser du som förskollärare i arbetet med att inkludera barn i behov av särskilt stöd?